Important Bird Area: Čyrvonaje

© С. Левый

Code: BY028

Central coordinates: 52°24' N 27°43' E

Location: Gomelskaya voblast: Zhytkavichi region

Area: 30464 ha

IBA Criteria: A1

National conservation status: частка тэрыторыі з’яўляецца мясцовым біялагічным заказнікам «Булеў мох»

International conservation status: ТВП міжнароднай значнасці

Site description:

Буйны масіў забалочаных цяжкадаступных лясоў у басейне возера Чырвонае і пойме ракі Случ з’яўляецца адным з самых важных у краіне месцам гнездавання глабальна пагражаемага віду – вялікага арляца *Aquila clanga* – і цэлага шэрагу іншых рэдкіх відаў птушак. Жамчужынай тэрыторыі з’яўляецца буйнейшае возера Палесся – Чырвонае, альбо Княж-возера, як яго называюць мясцовыя жыхары.

Расліннасць у межах ТВП прадстаўлена ў асноўным чорнаальховымі лясамі, якія займаюць каля 70% тэрыторыі, на астатняй частцы распаўсюджаны нізінныя і пераходныя балоты.

Плошча акваторыі возера Чырвонае складае 43,8 км2, даўжыня берагавой лініі – 30,8 км, найбольшая глыбіня – 4 м. Берагі возера нізкія, затарфаваныя, дно сапрапельнае, на поўдні па мелкаводдзю пясчанае.

З захаду да возера прымыкаюць тарфяныя палі, на якіх вядзецца здабыча торфу. На частцы торфараспрацовак агульнай плошчай каля 2,5 тыс. га праводзіцца аднаўленне балот. Зараз гэтыя ўчасткі ўяўляюць сабой сажалкі, раздзеленыя дамбамі. Глыбіня вады ў іх вагаецца ад 0,5 да 1,5 м, у каналах – ад 1,5 да 3 м. Усё гэта стварае спрыяльныя ўмовы для гнездавання многіх відаў водна-балотных птушак.

Асноўныя тыпы выкарыстоўвання тэрыторыі – лесагаспадарчае і паляўнічае. Найбольш інтэнсіўна выкарыстоўваюцца лясы на землях ЛПГ «Ляскавічы», паколькі яны самыя даступныя і маюць найбольш прадуктыўны дрэвастой. Паляванне вядзецца на ўсёй тэрыторыі патэнцыяльнай ТВП. Вельмі папулярныя для палявання на вадаплаўных забалочаныя торфапляцоўкі, дзе зараз пабудавана паляўнічая база і вядуцца работы па стварэнню неабходнай інфраструктуры. Актыўна развіваецца і міжнародны паляўнічы турызм.

Возера Чырвонае і затопленыя тарфянікі арандуюцца пад аматарскае рыбалоўства. Арандатары праводзяць зарыбленне вадаёмаў, ажыццяўляюць кантроль за іх выкарыстоўваннем. Ва ўгоддзі мясцовае насельніцтва збірае ягады і грыбы, нарыхтоўвае дровы і сена.

Флора ТВП зараз моцна збеднена ў выніку дзейнасці чалавека. З фларыстычнага пункту гледжання найбольш каштоўнымі з’яўляюцца старыя шырокалісцёвыя і хвойныя лясы, якія растуць па сухіх градах сярод балот і насычаны рэдкімі відамі раслін. Прыродаахоўны інтарэс уяўляюць таксама нізінныя балоты і лугі, якія прымыкаюць да возера Чырвонае. Менавіта тут адзначана трысцяніца мурожнікавая *Scolochloa festucacea* – вельмі рэдкі від злакаў, які быў знойдзены ў Гомельскай вобласці ўпершыню. Цікава, што на ўчастках, забалочаных каля 15 гадоў назад, пачынаюць з’яўляцца рэдкія віды раслін, і можна меркаваць, што пры аднаўленні натуральнага гідралагічнага рэжыму адбудзецца паступовае з’яўленне раслінных супольніцтваў, якія раслі тут да асушэння.

Habitats:

Лясы – 70% (большая частка чорнаальховыя), возера – 14,5%, другасна забалочанныя тарфянікі – 8%, поймавыя вільготныя разнатраўныя лугі – 5%, іншыя

біятопы – 2,5%.

Birds:

На ТВП гняздуецца 6 пар глабальна пагражаемага віду – вялікага арляца *Aquila clanga*. Тут таксама адзначана гнездаванне занесеных у Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь шэрага жураўля *Grus grus*, чорнага бусла *Ciconia nigra*, арлана-белахвоста *Haliaeetus albicilla*, малога арляца *Aquila pomarina*, арла-вужаеда *Circaetus gallicus*, пугача *Bubo bubo* і беласпіннага дзятла *Dendrocopos leucotos*. Мяркуецца гнездаванне такога рэдкага віду, як барадатая кугакаўка *Strix nebulosa*. У зімовы час гэта тэрыторыя з’яўляецца паляўнічым участкам арла-маркута *Aquila chrysaetos*.

Other animal groups:

Ядро фаўністычнага комплексу утвараюць віды, экалагічна звязаныя з лясными і балотнымі экасістэмамі. У выніку малой асвоенасці і цяжкадаступнасці тэрыторыі тут жывуць найбольш рэдкія і экалагічна адчувальныя прадстаўнікі фауны рэгіёна, у тым ліку і пагражаемыя ў Еўропе віды: выдра *Lutra lutra*, рачны бабёр *Castor fiber* , рысь *Lynx lynx*, воўк *Canis lupus*, балотная чарапаха *Emys orbicularis*, квакша *Hyla arborea*.

Ва ўгоддзі жывуць практычна ўсе звычайныя віды млекакормячых: дзік *Sus scrofa*, казуля *Capreolus capreolus*, лось *Alces alces*, заяц-бяляк *Lepus timidus*, заяц-русак *Lepus europaeus*, андатра *Ondatra zibethica*, вавёрка звычайная *Sciurus vulgaris*, лісіца звычайная *Vulpes vulpes*, куніца лясная *Martes martes*, тхор лясны *Mustela putorius*, ласка *Mustela nivalis*, гарнастай *Mustela erminea* і іншыя.

Populations of IBA trigger species:

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (2000-2005)	IBA criteria
Bittern *Botaurus stellaris*	B	20-30 males only	2000-2005	Medium		B2
Black stork *Ciconia nigra*	B	5 breeding pairs	2000-2005	Good		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (2000-2005)	IBA criteria
White-tailed eagle *Haliaeetus albicilla*	B	3 breeding pairs	2000-2005	Good		
Short-toed eagle *Circaetus gallicus*	B	5 breeding pairs	2000-2005	Good		
Hen harrier *Circus cyaneus*	B	2 breeding pairs	2000-2005	Good		
Lesser spotted eagle *Aquila pomarina*	B	5-6 breeding pairs	2000-2005	Good		
Spotted eagle *Aquila clanga*	B	6 breeding pairs	2000-2005	Good	↓	A1
Golden eagle *Aquila chrysaetos*	W	+	2000-2005	Poor		
Osprey *Pandion haliaetus*	B	0-1 breeding pairs	2000-2005	Good	↔	
Hobby *Falco subbuteo*	B	4-5 breeding pairs	2000-2005	Good		
Little crake *Porzana parva*	B	+	2000-2005	Poor		
Corncrake *Crex crex*	B	+	2000-2005	Poor		
Crane *Grus grus*	B	3-5 breeding pairs	2000-2005	Poor		
Great snipe *Gallinago media*	B	0-10 males only	2000-2005	Poor		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (2000-2005)	IBA criteria
Greenshank *Tringa nebularia*	B	0-5 breeding pairs	2000-2005	Poor	↔	
Eagle owl *Bubo bubo*	B	3 breeding pairs	2000-2005	Good		
Pygmy owl *Glaucidium passerinum*	B	+	2000-2005	Poor		
Graet grey owl *Strix nebulosa*	B	0-2 breeding pairs	2000-2005	Poor		
Short-eared owl *Asio flammeus*	B	+	2000-2005	Poor		
Green woodpecker *Picus viridis*	B	> 2 breeding pairs	2000-2005	Poor		
White-backed woodpecker *Dendrocopos leucotos*	B	+	2000-2005	Poor		
Three-toed woodpecker *Picoides tridactylus*	B	+	2000-2005	Poor		
Collared flycatcher *Ficedula albicollis*	B	+	2000-2005	Poor		

Other biodiversity:

не вядома.

Threats:

Асноўнымі відамі пагроз для прыродных супольніцтваў ТВП з’яўляюцца торфараспрацоўкі і звязанае з імі асушэнне, пажары і лесанарыхтоўкі.

У выніку асушэння і торфараспрацоўкі балотнага масіву «Булеў Мох» быў парушаны гідралагічны рэжым возера, адбылася трансфармацыя прылягаючых лясных супольніцтваў у збедненыя меліярацыйна-ўтвораныя фітацэнозы. Нягледзячы на тое, што старая торфараспрацоўка затоплена, гідралагічны рэжым тэрыторыі да гэтага часу цалкам не аднавіўся. Зараз торфаздабыча вядзецца на поўначы ад ТВП. Сучасныя пляцоўкі здабычы торфу прылягаюць непасрэдна да самых каштоўных участкаў лесу і парушаюць яго гідралагічны рэжым.

Негатыўны ўплыў на гідралагічны рэжым тэрыторыі аказваюць і меліярацыйныя каналы, якія праходзяць праз леса-балотны масіў.

Пажары з’яўляюцца вынікам парушэння гідралагічнага рэжыму, узнікшага з-за асушэння тэрыторыі. Найбольшую страту яны прыносяць у засушлівыя гады – толькі ў 2002 годзе тут выгарэла некалькі сотняў гектараў лесу. Так як дарожная сетка развіта слаба, тушыць гэтыя пажары вельмі цяжка.

Высечкі лесу з-за высокай забалочанасці тэрыторыі носяць абмежаваны характар і праводзяцца ў асноўным на ўзвышшах. Тым не менш, захоўваецца пагроза высечкі старых лясоў па ўскраінах балот і градах, якія з’яўляюцца месцамі пражывання і росту рэдкіх жывёл і раслін. Такія месцы неабходна ўзяць пад ахову.

Recommendations for the conservation:

Для захавання аднаго з важнейшых у Беларусі месцаў гнездавання вялікага арляца неабходна прыдаць угоддзю статус рэспубліканскага ландшафтнага заказніка і распрацаваць шматгадовы план кіравання. Асабліва важна звесці да мінімуму, а пасля і ўвогуле выключыць негатыўны ўплыў торфаздабычы на гідралагічны рэжым лясного масіву.

У перспектыве, па меры іх выраду з эксплуатацыі, трэба праводзіць затапленне тарфяных палёў на тэрыторыях, што прылягаюць да ўгоддзя.

References:

Асабістыя паведамленні: Дамброўскі В.Ч.

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю падрыхтавалі: Астроўскі А.А., Дамброўскі В.Ч., Дзмітранок М.Р., Максіменкаў М.В., Скуратовіч А.М.)

Authors : Дамброўскі В.Ч.

---

* *Использование размещенной здесь неопубликованной информации для научных публикаций без письменного соглашения ее авторов запрещено. В случае использования части контента или страницы целиком на других интернет-ресурсах, обязательна ссылка на авторов и сайт iba.ptushki.org*